

ข้อสังเกตอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า: อดีต ปัจจุบัน อนาคต

พระเทพวชิรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดีมจร

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

คำถามนำ

๑. เพราะเหตุใด อาณาจักรสุโขทัยจึงรับพระพุทธศาสนาผ่านจากพม่า(ส่วนมาก) ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ พระพุทธศาสนาแผ่เข้ามาสู่ภูมิภาคนี้หลายช่องทาง ?
๒. เพราะเหตุใด จึงไม่ปรากฏว่า อาณาจักรสุโขทัยมีศึกสงครามกับพม่าตลอดระยะเวลาที่เรืองอำนาจอยู่ประมาณ ๒๐๐ ปี(พ.ศ.๑๗๘๑-๑๙๘๑) ?
๓. อะไรเป็นเหตุปัจจัยหลักที่ทำให้กรุงศรีอยุธยามีศึกสงครามกับพม่าเป็นจำนวนถึง ๒๔ ครั้ง ในช่วงระยะเวลา ๒๒๘ ปี ?
๔. กระบวนทัศน์ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมประเพณีพม่าเกือบจะทั้งหมด จริงหรือไม่ ?
๕. คัมภีร์พระไตรปิฎกที่ใช้เป็นคู่มือศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นในประเทศพม่า(เขียน/ปริวรรต/แปล) ใช่หรือไม่ ?

บทวิเคราะห์จากคำถามนำ

๑. เพราะเหตุใด อาณาจักรสุโขทัยจึงรับพระพุทธศาสนาจากลังกาผ่านทางพม่า(ส่วนมาก) ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ พระพุทธศาสนาแผ่เข้ามาสู่ภูมิภาคนี้หลายช่องทาง ?

คำตอบอาจเป็นประการใดประการหนึ่งหรือทั้ง๒ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ สมัยนั้น ความสัมพันธ์เชิงศาสนาระหว่างลังกากับพม่าอยู่ในระดับดีมากในทุกด้าน เช่น การสืบทอดประเพณีการบวชระหว่างกัน โดยเฉพาะสมัยพระเจ้าปรักกมพาทูที่ ๑(พ.ศ. ๑๖๙๗-๑๗๓๐)องค์กษัตริย์ในลังกาเข้มแข็งมาก พระสงฆ์จากพุกามและมอญเดินทางไปศึกษาและบวชแปลงใหม่กับคณะสงฆ์ลังกา นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คัมภีร์พระพุทธศาสนา

ระหว่างกัน สันนิษฐานว่ามีคัมภีร์สำคัญหลายเล่มที่หลงไหลจากลังกามาสู่พม่า พระภิกษุที่ทรงภูมิรู้ และภูมิธรรมจำนวนมากจากลังกาเดินทางมาสู่พม่า ซึ่งล้วนเป็นพระเถระที่มีชื่อเสียง ทำให้กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยนิยมที่จะนิมนต์พระลังกาที่จำพรรษาอยู่ในพม่ามาประกาศพระศาสนาในอาณาจักรสุโขทัยมากกว่าที่จะไปนิมนต์จากลังกาโดยตรงหรือนิมนต์มาจากที่อื่นๆ ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักของคนในสุโขทัย แม้ว่าในช่วงนั้น มีพระสงฆ์ชาวจีน พระสงฆ์ชาวอินเดีย(ซึ่งอาจจะมิ) หรือแม้กระทั่งพระสงฆ์ชาวเอเชียกลางได้เดินทางสัญจรไปมาระหว่างอินเดียกับจีนมาขึ้นฝั่งที่อาณาจักรศรีวิชัย(ยุคหลัง) แต่อาจไม่เป็นที่ศรัทธาเท่าไรนัก เพราะพระสงฆ์เหล่านั้นส่วนมากเป็นพระนักวิชาการที่มุ่งไปศึกษาและแปลคัมภีร์เป็นหลัก ไม่ใช่พระนักปฏิบัติเหมือนกับพระสงฆ์ชาวพม่าและลังกา

ประการที่ ๒ อาณาจักรสุโขทัยยังมีร่องรอยแห่งพระพุทธศาสนาหายานปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในวัฒนธรรมประเพณีของชาวสุโขทัย กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยอาจมีพระประสงค์ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทมีความเข้มแข็งเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือมหายานที่มีหลักของฮินดูผสมอยู่พอดีในช่วงนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทรุ่งเรืองในพม่า(พ.ศ.๑๖๐๐-๑๘๐๐) เรียกว่า “เถรวาทแบบพุกาม” ซึ่งเป็นนิกายที่สืบสายสัมพันธ์มาจากลังกา เมื่อเห็นมีพระสงฆ์ลังกามาจำพรรษาอยู่ในพม่า และบางรูปก็ข้ามพรมแดนมาจำพรรษาอยู่ที่นครศรีธรรมราช(คงเป็นพระราหุล ?)จึงได้นิมนต์พระสงฆ์ลังกาเข้ามาสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่พระพุทธศาสนาในกรุงสุโขทัย เรียกว่า “เถรวาทแบบลังกาวงศ์”

๒. เพราะเหตุไร จึงไม่ปรากฏว่า อาณาจักรสุโขทัยมีคัมภีร์สงครามกับพม่าตลอดระยะเวลาที่เรืองอำนาจอยู่ประมาณ ๒๐๐ ปี(พ.ศ.๑๗๘๑-๑๙๘๑) ?

คำตอบอาจเป็นประการใดประการหนึ่งหรือทั้ง ๒ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ อาณาจักรสุโขทัยมีความสัมพันธ์อันดีกับพม่าในทุกด้าน โดยมีความสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นฐานสำคัญดังที่กล่าวไว้แล้วในการตอบคำถามข้อที่ ๑

ประการที่ ๒ อาณาจักรสุโขทัยมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล มีอิทธิพลแผ่ปกคลุมไปทั่ว แผ่ไปถึงล้านช้าง(เวียงจันทน์)ในทิศตะวันออก แผ่ไปถึงเมืองมอญในทิศตะวันตก แผ่ไปถึงล้านนา-ลำปางในทิศเหนือ แผ่ไปถึงแพร่-น่านในทิศตะวันออกเฉียงเหนือแผ่ไปถึงคาบสมุทรมลายูในทิศใต้ จึงเป็นที่เกรงขามของพม่า

๓. อะไรเป็นเหตุปัจจัยหลักที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาไม่คัมภีร์สงครามกับพม่าเป็นจำนวนถึง ๒๔ ครั้ง ในช่วงระยะเวลา ๒๒๘ ปี(พ.ศ.๒๐๘๑-๒๓๑๐) ?

อาณาจักรกรุงศรีอยุธยา มีกษัตริย์ ๓๔ พระองค์จาก ๕ ราชวงศ์ปกครองอยู่เป็นเวลา ๔๑๗ ปี (พ.ศ. ๑๘๙๓-๒๓๑๐) ในยุคต้นของอาณาจักรแห่งนี้ประมาณ ๑๘๗ ปี (พ.ศ. ๑๘๙๓-๒๐๘๐) ไม่ปรากฏว่ากรุงศรีอยุธยามีศึกสงครามกับพม่า การศึกสงครามมาเริ่มเกิดในยุคหลัง (พ.ศ. ๒๐๘๑-๒๓๑๐) นี้เอง จึงเป็นเรื่องที่ต้องคำถามว่า เกิดอะไรขึ้นในกรุงศรีอยุธยา ? เกิดอะไรขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับพม่า ?

คำตอบอาจเป็นประการใดประการหนึ่งหรือทั้ง ๒ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ สมัยอาณาจักรสุโขทัย กลุ่มคนชาติพันธุ์ต่างๆ แบ่งเขตการปกครองแต่ละภูมิภาคเป็นสัดส่วน ไม่รุกรานอาณาเขตแดนของกันและกัน ขอมปกครองในที่ราบลุ่มน้ำโขงทั้งหมด มีอิทธิพลและวัฒนธรรมเข้มแข็งไม่มีใครรุกรานได้ พม่าและมอญปกครองที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวินและอิระวดี ลาวหรือลัวะว่าปกครองที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

ในกาลต่อมาเมื่ออาณาจักรกรุงศรีอยุธยาเกิดขึ้น แม้อำนาจด้านการปกครองของกลุ่มขอมและลัวะอาจลดถอยลง แต่อิทธิพลด้านวัฒนธรรมยังมีอยู่มาก ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๑๙๙๑-๒๐๓๑) มีการรวมอาณาจักรสุโขทัย (กลุ่มขอมเดิม) เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกรุงศรีอยุธยา (กลุ่มลัวะเดิม) ประเด็นนี้อาจมีผลสืบเนื่องอย่างน้อย ๒ ประการคือ (๑) กลุ่มพม่าอาจเกิดความไม่ไว้วางใจฝ่ายสุโขทัย (กลุ่มขอม) และอยุธยา (กลุ่มลัวะ) โดยเกรงว่าในอนาคต ทั้ง ๒ กลุ่มนี้เมื่อรวมกันแล้วอาจแผ่อำนาจไปรุกรานพวกตนก็ได้ จึงวางท่าที่เป็นข้าศึกศัตรูเอาไว้ก่อน (๒) ที่ราบลุ่มน้ำโขงและเจ้าพระยาซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยามีอาณาเขตกว้างใหญ่เกินกำลังที่จะดูแลได้ทั่วถึง ขาดเอกภาพ และที่ราบลุ่มทั้ง ๒ นี้มีทรัพยากรมาก พม่าเห็นเป็นโอกาสที่จะยึดเอามาเป็นของตนเอง จึงก่อศึกสงครามเป็นอาชญากรรม เห็นได้จากการศึกสงครามระหว่างกัน ๒๔ ครั้งนั้น เป็นฝ่ายพม่าที่โจมตีก่อนถึง ๑๗ ครั้ง

ประการที่ ๒ ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีการปฏิรูปการปกครองจากเดิมที่แบ่งเป็นเวียง วัง คลัง นา โดยการตั้งระบบศักดินาและจัดระบบขุนนางใหม่แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย แยกทหารออกจากพลเรือน คือ (๑) ฝ่ายทหารเรียกว่า กลาโหม (๒) ฝ่ายพลเรือนเรียกว่า มหาดไทย ตั้งตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดฝ่ายกลาโหมและฝ่ายมหาดไทย ซึ่งใหญ่กว่าตำแหน่งสูงสุดของเวียง วัง คลัง นา ที่มีอยู่ก่อนและมีฐานะเป็นเพียงเสนาบดี ประเด็นนี้อาจมีผลสืบเนื่องอย่างน้อย ๒ ประการคือ (๑) เกิดความแตกแยกในหมู่ข้าราชการฝ่ายกลาโหมและมหาดไทย มีการแย่งตำแหน่งกัน มีการชวนขวายนสร้างอำนาจอิทธิพลโดยช่องทางของระบบศักดินา (๒) ขาด

เอกภาพเชิงนโยบาย โดยเฉพาะด้านต่างประเทศ ฝ่ายกลางโหมอาจมุ่งที่จะทำศึกสงครามอย่างเดียว ไม่เห็นช่องทางที่จะพัฒนาประเทศในรูปแบบอื่น จึงเกิดกรณีชักศึกเข้าบ้านอยู่เนืองนิตย์ จะเห็นได้ว่า หลังจากปฏิรูปการปกครองได้เพียง ๕๐ ปี กรุงศรีอยุธยาาก็เริ่มมีศึกสงครามกับพม่าเรื่อยมา

๔. กระบวนทัศน์ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมประเพณีพม่าเกือบจะทั้งหมด จริงหรือไม่ ?

คำตอบคือ “จริงประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์” โดยมีข้อมูลรองรับดังนี้

ที่ว่าจริงประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์นั้น หมายถึงรูปแบบการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยเฉพาะแผนกบาลี ตำราไวยากรณ์ที่ใช้ศึกษาอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เขียนขึ้นโดยการคัดข้อความออกมาจากตำราหลัก เช่น มูลกัจจายนะ โมคคัลลานะ สัททนีติปกรณ์ แล้วประยุกต์ให้ง่ายต่อการศึกษา ตำราหลักเหล่านี้เรียกว่า “บาลีใหญ่” นิยมใช้ศึกษากันในประเทศพม่า(ในเมืองไทยมีการศึกษาอยู่ที่สำนักวัดท่ามะโอ จังหวัดลำปางและที่วิทยาลัยพุทธบาลีศึกษาพุทธโฆษา นครปฐม) นอกจากตำราไวยากรณ์แล้ว ตำราอื่นๆที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนบาลีส่วนมากเป็นการปริวรรตมาจากบาลีอักษรธรรมมะ (พม่า)

ส่วนที่ว่าไม่จริงอีกประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์นั้น หมายถึงเนื้อหาสาระของตำรา เพราะตำราที่ใช้ศึกษากันอยู่ในประเทศไทยบางเล่มเขียนขึ้นในพม่า บางเล่มแม้จะเป็นอักษรพม่า แต่เขียนขึ้นในลังกาหรือในประเทศอื่นๆ เนื้อหาวิชาด้านพระพุทธศาสนาก็มาจากหลายแหล่ง เช่น ลังกา อินเดีย

๕. คัมภีร์พระไตรปิฎกที่ใช้เป็นคู่มือศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นในประเทศพม่า(เขียน/ปริวรรต/แปล) ใช่หรือไม่ ?

คำถามนี้ไม่สามารถตอบได้ว่าใช่หรือไม่ใช่ เพราะยังไม่มีข้อมูลชัดเจน แต่มีประเด็นพอที่จะทำ ให้ได้คำตอบบางส่วนดังที่นักประวัติศาสตร์รู้กันอยู่แล้วว่า ในคราวกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๓๑๐) บ้านเมืองถูกเผาราบเรียบ สมบัติมีค่าก็ถูกยกย้ายถ่ายเทขนไปที่อื่น ที่ไม่สามารถขนไปได้ก็ถูกเผาหรือถูกทอดทิ้งไม่มีใครดูแล ในขณะที่พ่ายศึกสงคราม คนหนีตายอลม่าน บ้านเมืองถูกเผา จะมีใครหรือไม่ที่หอบหิ้วเอาคัมภีร์พระไตรปิฎกติดตัวไปด้วย เหมือนคราวที่นาลันทามหาวิหารถูกเผา พระนิสิตต่างชาติก็พากันหอบหิ้วตำราพระพุทธานุศาสตร์หนีกลับไปประเทศของตน เช่น ชาวทิเบต ประเด็นนี้มีแนวทางวิเคราะห์หาคำตอบได้บนสมมติฐาน ๒ ประการดังนี้

ประการที่ ๑ มีคนหอบหิ้วไปด้วย

ถ้าเป็นอย่างนี้ พอดตอบได้ว่า คัมภีร์พระไตรปิฎกที่ใช้เป็นคู่มือศึกษาในประเทศไทยปัจจุบัน เป็นคัมภีร์ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่อาจนำมาจากอินเดีย ลังกา หรือพม่า หรือหลายแห่งรวมกัน ไม่ใช่งานที่สร้างสรรค์ขึ้นในพม่าเสียทีเดียว

ประการที่ ๒ ไม่มีคนหอบหิ้วไปด้วย

ถ้าเป็นอย่างนี้ ก็พอดตอบได้ว่าคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ใช้เป็นคู่มือศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นในประเทศพม่า เพราะเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า ทางกรมหม่อมอุภัยภักดีสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานด้านคัมภีร์พระพุทธรักษาอย่างเต็มที่ ตั้งแต่อดีตมา จนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนคัมภีร์ การแปลคัมภีร์ หรือการปริวรรตคัมภีร์

เมื่อคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสมัยกรุงศรีอยุธยา ถูกเผาหรือถูกทอดทิ้งแล้ว นักปราชญ์ราชบัณฑิตในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประสงค์จะให้มีพระไตรปิฎกครบชุดขึ้นมาอีก จำต้องไปรวบรวมเอาต้นฉบับจากที่นั่นบ้างที่นี้บ้าง(เช่น ฉบับอักษรขอม)¹ซึ่งก็ยังไม่สมบูรณ์ ล่วงมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗(พ.ศ.๒๔๖๘ - ๒๔๗๕) จึงปรากฏว่ามีพระไตรปิฎกครบชุด ๔๕ เล่มสมบูรณ์ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้กันดีอีกนั่นแหละว่า พระไตรปิฎกที่ครบชุดสมบูรณ์ที่สุดในยุคนั้น มีอยู่ ๒ แห่งคือ ฉบับอักษรโรมัน(พม่า)และฉบับอักษรขอม

สถานะและบทบาทของพม่าในปัจจุบัน

สหภาพพม่ามีพื้นที่ ๖๗๘,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร(ใหญ่กว่าประเทศไทย ๑.๓ เท่า)

¹สมเด็จพระเจ้าตากสิน(พ.ศ.๒๓๑๐- ๒๓๒๕) โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ตามหัวเมืองต่างๆ มาคัดเป็นฉบับหลวง แต่ก็ยังไม่บริบูรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑(พ.ศ.๒๓๒๕-๒๓๕๒) ใน พ.ศ.๒๓๓๒ ได้สร้างวัดมหาธาตุขึ้น และโปรดเกล้าฯ ให้ประชุมพระสงฆ์และราชบัณฑิตคัดลอกพระไตรปิฎก

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓(พ.ศ.๒๓๖๗-๒๓๙๔) โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระไตรปิฎกฉบับหลวงเพิ่มขึ้นครบถ้วนสมบูรณ์กว่าในรัชกาลก่อนๆ และโปรดให้แปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗(พ.ศ.๒๔๖๘ -๒๔๗๕) โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ๔๕ เล่มชุด เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘(พ.ศ.๒๔๗๕ -๒๔๘๙) โปรดเกล้าฯ ให้แปลพระไตรปิฎกเป็น ๒ ส่วน คือสำนวนธรรมดาและสำนวนเทศนา เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับหลวง

แบ่งการปกครองเป็น ๑๔ เขต โดยแยกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑)เขตที่ราบลุ่มซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายพม่า เรียกว่า มณฑล(Division)มีอยู่ ๗ มณฑล (๒)เขตพื้นที่สูงรอบนอกซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย เรียกว่า รัฐ(State) มีอยู่ ๗ รัฐ

มีประชากรประมาณ ๕๐ ล้านคน

พมานิยมย้ายที่ตั้งและเปลี่ยนชื่อเมืองหลวง เท่าที่ปรากฏชื่อก็คือ เริ่มจาก(๑)รัตนปุระอังวะ (๒)ตองอู (๓)หงสาวดี (๔)อังวะ (๕)ชเวโบ (๖)อมรปุระ (๗)มณฑลเลย์ (๘)ย่างกุ้ง (๙)เหนปยีตอ² นอกจากนี้ พม่ายังนิยมเปลี่ยนชื่อประเทศ เช่น เปลี่ยนจากสหภาพพม่าเป็นเมียนมาร์ และกำลังจะเปลี่ยนเป็น “สหภาพสาธารณรัฐพม่า”

กลไกในการปกครองประเทศก่อนหน้าคือ “สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ(SLORC)” ต่อมาได้ยกเลิกกลไกนี้แล้วตั้งสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ(SPDC)ขึ้นมาแทน และใช้กลไกนี้มาจนถึงปัจจุบันกลไกแบบนี้ น่าจะเหมาะกับประเทศพม่าซึ่งเป็นพหุสังคม คือ มีคนไม่น้อยกว่า ๗ ชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ต้องอาศัยความเป็นหนึ่งเดียวแห่งนโยบายและให้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแก่ผู้นำสูงสุด

ต่อมาในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ รัฐบาลทหารพม่าประกาศให้มีเลือกตั้งทั่วไป และในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๔ ได้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ โดยพล.อ.อาวุโสตันช่วย(อายุ ๗๘ ปี) ลาออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด(SPDC) พล.อ.มินอ่อง หล่าย(อายุ ๕๔ ปี)เข้ารับตำแหน่งแทน พล.อ.เต็ง เส่ง ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี

ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ นอกจากประเทศไทยเป็นอย่างไร ?

พม่าเป็นประเทศปิด ทรัพยากรธรรมชาติยังมีอยู่มาก เพียบพร้อมไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ ที่ทรงคุณค่า เช่น ทับทิมบรรดาประเทศที่มั่งคั่งทั้งหลาย ยกเว้นสหรัฐอเมริกา ล้วนประสงค์จะผูกมิตรกับพม่าทั้งนั้น แม้แต่ประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยตนเอง ซึ่งค่อนข้างจะไม่เห็นด้วยกับการที่พม่ายังปกครองโดยรัฐบาลทหาร แต่ก็มีบางประเทศไปสร้างสายสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับพม่า เช่น สิงคโปร์

²ใน พ.ศ.๒๔๒๙ อังกฤษปกครองพม่า ย้ายและเปลี่ยนชื่อเมืองหลวงเป็น “ย่างกุ้ง” ต่อมาในปลายปี ๒๕๔๘ พล.อ.อาวุโสตันช่วยได้สั่งให้ย้ายเมืองหลวงไปที่แห่งใหม่และเปลี่ยนชื่อเป็น “เหนปยีตอ(แปลว่า บัดลิ่งก์แห่งราชัน)” อยู่ห่างจากแม่ฮ่องสอนประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร

โดยบริษัทไฟร์ไฟร์สเดิมเคยสั่งซื้อข้าวจากประเทศไทย ตอนนี้นำไปสั่งซื้อจากพม่า มาเลย์เซียลงนามร่วมมือส่งเสริมการค้าเลี้ยงแพะกับพม่า อินเดียเตรียมโครงการสร้างศูนย์โอท็อปขนาดใหญ่ให้แก่พม่า

ประเทศพม่าไม่เคยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเต็มใบ(ในสายตาของต่างชาติ) ระบอบการปกครองเริ่มจากระบอบชนเผ่าเข้าสู่ระบอบกษัตริย์ จากระบอบกษัตริย์เข้าสู่ระบอบเผด็จการทหาร คำถามที่น่าสนใจก็คือ เพราะเหตุไร พม่าจึงไม่ยอมให้มีระบอบประชาธิปไตยเต็มใบ (ตามทีนานาชาติเรียกร้อง) ?

พม่าประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยอาศัยอยู่ใน ๗ รัฐ เคยมีความสามัคคีกันสมัยที่ร่วมกันต่อสู้กับอังกฤษเพื่อให้ได้รับเอกราช(พ.ศ.๒๔๒๙-๒๔๙๑=๖๒ ปี) เมื่อได้รับเอกราชแล้วก็กลับมาแตกแยกกันอีก แต่ละกลุ่มต่างก็มีความต้องการแยกตัวเป็นรัฐอิสระ รัฐบาลทหารพม่ามีความเชื่อว่า ลักษณะสังคมพม่าต้องปกครองด้วยระบอบเผด็จการเท่านั้นจึงจะทำได้ ความสำเร็จตามสมควรแก่สภาพ ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถจะทำให้เกิดความสงบได้ เพราะชนกลุ่มน้อยทั้งหลายคอยที่จะก่อหวอดแยกดินแดนตลอดเวลา

ไทยควรมีท่าทีต่อพม่าอย่างไร ?

ประเทศไทยกับสหภาพพม่าสถาปนาความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการเป็นเมื่อ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๑ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๖๓ ปี มีคณะกรรมการในลักษณะทวิภาคีหลายชุด เช่น คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค(Regional Border Committee=RBC) คณะกรรมการเขตแดนร่วม(Joint Boundary Committee=JBC)

มีพรมแดนติดต่อกันทั้งทางบกและทางน้ำยาว ๒,๔๐๑ กิโลเมตร ปัญหาเขตแดนระหว่าง ๒ ประเทศมีน้อยมาก แม้ในปัจจุบันจะมีจุดที่ตกลงกันไม่ได้มากถึง ๖ จุด เช่น บริเวณด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี

ในด้านเศรษฐกิจการลงทุน ไทยอยู่ในอันดับต้นๆ ที่มีจำนวนผู้เข้าไปลงทุนในพม่า(รองมาจากสิงคโปร์) ถ้าคิดเป็นมูลค่าเงินลงทุน ไทยน่าจะอยู่อันดับ ๑ มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับพม่าย้อนหลังไป ๕ ปีนับว่าสูงมาก แต่ในปัจจุบันมูลค่าการค้าได้ลดลงน่าใจหาย เทียบให้ดูในปี ๒๕๔๘ มูลค่า ๙๔๐,๕๖๙ ล้านบาท ในขณะที่ในปี ๒๕๕๒ มูลค่าเพียง ๓๖,๖๘๙ ล้านบาท ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ประเทศนั่นเอง

ความจริงแล้ว ความสัมพันธ์ทางศาสนาระหว่างไทยกับพม่ามีมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ปรากฏในเอกสารทางวิชาการจำนวนมาก พุทธศาสนิกชนไทยกับพม่ามีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ไทยกับพม่าจึงไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ทางศาสนา และมีผลทำให้ความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ดีขึ้นตามไปด้วย

ประเด็นที่ควรมาทำความเข้าใจร่วมกันในยามนี้ (ยามที่คนไทยมีปัญหาตนเองและรัฐบาลมีปัญหากับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ) ก็คือ เราจะรักษาความสัมพันธ์อันดีกับพม่าในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างไร ?

ข้อสำคัญที่สุดประการแรกคืออย่าไปตั้งตัวเป็นศัตรูกับพม่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจดีในบางเวลา อาจไม่ดีในบางเวลา เป็นเรื่องปกติธรรมดา ขอเพียงอย่าไปทำสิ่งที่ไม่พึงทำ ๒ อย่างคือ (๑) วิพากษ์วิจารณ์กิจการภายในของเขา (๒) ทำรบกับเขา เมื่อละเว้นสิ่งที่ไม่พึงทำ ๒ อย่างนี้แล้วจึงมาร่วมกันวางรากฐานอย่างน้อย ๓ เรื่องที่จะทำให้ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ เข้มแข็ง ดังนี้

รากฐานที่ ๑ เรื่องการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยควรอย่างยิ่งที่จะให้โอกาสแก่เยาวชนคนหนุ่มสาวชาวพม่าได้เข้ามาศึกษาโดยวิธีการให้ทุนการศึกษา หรืออย่างน้อยก็อำนวยความสะดวกด้านการเข้าออกประเทศ และความเป็นอยู่ในขณะที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย

ปัจจุบัน มีชาวพม่าทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมากพอสมควร แม้วุฒิการศึกษาเดิมที่คนเหล่านี้นำมาสมัครเข้าเรียนจะมีความไม่ชัดเจนอยู่บ้างเกี่ยวกับประเด็นว่า จบระดับไหน สาขาอะไรกันแน่ แต่มหาวิทยาลัยก็อนุโลมและกำลังดำเนินการที่จะให้สภามหาวิทยาลัยเทียบ/รับรองวุฒิการศึกษาให้

การเปิดโอกาสให้คนในประเทศใดก็ตามเข้ามาศึกษาในประเทศของเรา ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระยะยาวและยั่งยืน เพราะคนที่เข้ามาศึกษาเหล่านี้ ที่จบการศึกษาและกลับไปทำงานในบ้านเมืองของตนแล้ว ย่อมมีความรู้จักคุ้นเคยกับประเทศไทยเป็นอย่างดีเกือบจะทุกด้าน ทำให้เกิดความไว้วางใจกัน เมื่อมีเหตุที่ต้องติดต่อสื่อสารกันในเรื่องใดๆ ในอนาคต ย่อมสะดวกยิ่งขึ้น

รากฐานที่ ๒ เรื่องกิจการคณะสงฆ์

กิจการคณะสงฆ์พม่ามีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงเหมือนกับกิจการคณะสงฆ์ไทย สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ในปัจจุบัน กิจกรรมการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมีน้อยมาก ทั้งๆ ที่ในบางเรื่องบางกรณีที่ไทยกับพม่ามีปัญหากัน เอาการพระศาสนามาเป็นเครื่องมือแก้ไขได้ แม้แต่ในเรื่องเศรษฐกิจก็สามารถนำการพระศาสนามาช่วยสนับสนุนได้ หรือจะเอาการพระศานานำหน้าก็ได้ด้วยซ้ำ

การนำพระสงฆ์ไทยไปพม่าทุกครั้ง ต้องหาโอกาสเข้าไปเยี่ยมอย่างเป็นทางการที่วัดใดวัดหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ไม่ใช่เพียงไปกราบไปไหว้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนนักท่องเที่ยวทั่วไป

รากฐานที่ ๓ เรื่องสังคมสงเคราะห์

คราวที่พม่าประสบภัยพิบัติจากพายุเฮอร์มิสในปี ๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำโดยพระธรรมโกศาจารย์ อธิการบดี ได้พาคณะจากประเทศไทยเดินทางไปแจกข้าวของเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนชาวพม่าที่ประสบภัย นี่ก็เป็นการสังคมสงเคราะห์เช่นกัน แต่ชาวพม่าที่คนไทยควรอนุเคราะห์สงเคราะห์ให้มากก็คือพวกที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งโดยถูกและไม่ถูกกฎหมาย จริงอยู่ คนเหล่านี้อาจสร้างปัญหาสังคมให้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาเชื้อโรค ปัญหาอาชญากรรม แต่นัยหนึ่งก็มาช่วยสร้างความเจริญรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย เพราะต้องยอมรับความจริงว่า ผู้ประกอบการบางประเภทหาคนมาทำงานยากเพราะเป็นงานที่คนไทยไม่ยอมทำ จึงต้องไปเอาชาวพม่ามาทำ

ปัจจุบัน แรงงานชาวพม่าในจังหวัดสมุทรสาครทั้งที่ถูกและไม่ถูกกฎหมาย มีประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ คน ที่จังหวัดภูเก็ตมีประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ไม่รวมแรงงานพม่าที่กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีเด็กพม่าเกิดใหม่จากครอบครัวแรงงานเหล่านี้อีกปีละหลายหมื่นคน เฉพาะที่โรงพยาบาลสมุทรสาคร มีเด็กพม่าเกิดใหม่ปีละประมาณ ๑,๐๐๐ คน

ถามว่า “ชาวพม่าเหล่านี้ต้องการจะกลับประเทศของตนหรือไม่?”

จำนวนไม่ถึงครึ่งที่ต้องการเดินทางกลับประเทศ พวกเขาต้องการอยู่ทำมาหากินในประเทศนี้ ถ้าอยู่ไม่ได้ก็ต้องขวนขวายหาทางไปประเทศที่ ๓ ดังนั้น สิ่งที่ประเทศไทยต้องทำก็คือ (๑)เตรียมคนไทยให้มีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกันกับคนหลายเชื้อชาติ(พหุสังคม) (๒)การจัดระบบสำมะโนประชากรให้มีความชัดเจน (๓)การสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ปัจจุบัน รัฐบาลไทยมีภาระต้องให้การสงเคราะห์แก่คนไทยซึ่งเป็นกลุ่มระดับรากหญ้า ในอนาคตจะมีกลุ่มระดับรากหญ้าเพิ่มเข้ามาอีกพวกหนึ่ง นั่นคือชาวพม่าที่เข้ามาขายแรงงานอยู่ในปัจจุบัน(รวมถึงชาวกัมพูชา ชาวลาวเป็นต้นด้วย) และเมื่อทำได้ดี คนเหล่านี้ก็จะเป็นพวกเรา อันจะมีผลให้ชาวพม่าทั้งประเทศกลายเป็นพวกเราไปด้วย พึงสำเหนียกอยู่เสมอว่า “มิตรแม้ร้อยคนถือว่าน้อยไป ศัตรูแม้หนึ่งคนถือว่ามากไป”